

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

**Fakulta sociálních studií
Katedra politologie**

Tomáš Maceček (UČO 397903)
Bezpečnostní a strategická studia
magisterské studium
imatrikulační ročník 2014

Esej

Právní vakuum pro soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti. Je možné jejich zaměstnance za spáchané zločiny potrestat?

V Brně 4. 5. 2015

Úvod

Pro širokou veřejnost je samozřejmostí vložit mezi slova válka a voják rovnítko. Kde se válčí, tam musí být přece vyzbrojené armády a vojáci. Pokud spolu neválčí dva státy, pak jednou stranou mohou být místní ozbrojenci, rebelové nebo povstalci, ale proti nim bude stát zase armáda, která slouží své vlasti. Takové vnímání válečných konfliktů širokou veřejností pramení z informací, které přinášejí masová média. Ve středoškolských hodinách dějepisu se učí, kolik vojáků zahynulo v největších bitvách druhé světové války a kolik amerických vojáků bojovalo ve Vietnamu na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Fakt, že voják a armáda jsou symboly jakéhokoliv válečného konfliktu, musí připustit i odborník v oboru.

Podoba válečných konfliktů se v posledních desítkách let dramaticky změnila a válka už přestala být pouhou záležitostí národních armád reprezentujících svou zemi. Po westfálském míru bylo ctí a povinností všech mladých mužů sloužit v armádě a chránit svou vlast. Dnes však polovinu práce vojáků převzaly soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti. Jen pro představu, americké Ministerstvo obrany zaměstnávalo ve válkách v Afghánistánu a Iráku v roce 2011 více osob, které spadaly pod soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti, než vlastních vojáků Armády Spojených států Amerických. Zatímco v těchto dvou zemích sloužilo v březnu toho roku 145,000 amerických vojáků, zaměstnanců soukromých bezpečnostních a vojenských společností plnící zakázky pro americké Ministerstvo obrany bylo o deset tisíc více (CRS 2011). Americké noviny denně informovaly o padlých amerických vojácích a každý z celkového počtu 472 padlých vojáků Americké armády za rok 2011 v Iráku a Afghánistánu (iCasualties 2015) si přinejmenším zasloužil sloupek v celostátních novinách. O padlých zaměstnancích soukromých bezpečnostních a vojenských společností, kteří mnohdy plnili totožné úkoly jako uniformovaní vojáci, se však nepíše téměř nikde. Do celostátních novin se dostanou z naprosto odlišného důvodu – pokud sami spáchají zločin a nemá je kdo potrestat.

Tato právní propast, do které spadají zaměstnanci některých bezpečnostních a vojenských společností při spáchání zločinu v zahraničí, bude hlavním tématem této eseje. Kdo by měl trestat civilní zaměstnance, kteří však vykonávají nebezpečné povolání ve službách své vlasti? Co je v případě porušení zákonů nebo spáchání zločinů odlišuje od příslušníků oficiální armády? Jak je možné, že mohou uniknout trestu i za ty nejbrutálnější zločiny jako je mučení, obchod s lidským masem nebo zabití? Nad těmito i dalšími otázkami se na následujících stránkách této

eseje zamyslíme a mimo to také představíme možnosti, jak můžeme tuto právní propast překlenout.

Soukromí kontraktoři, skrytý fenomén posledních desetiletí

Federální vláda Spojených států amerických zaměstnává ve vojenské a bezpečnostní sféře tolik soukromých subjektů, že téměř není schopna je všechny spočítat. Federální vláda má omezené možnosti tyto subjekty kontrolovat a zodpovídat za ně, což může způsobit vážné potíže v mezinárodních vztazích, pokud tyto soukromé subjekty spáchají pod hlavičkou americké vlády vážné zločiny. Jedním velkým příkladem, který v posledních týdnech znovu rozdmýchal vášně veřejnosti byl případ z roku 2007, kdy soukromí kontraktoři zabili 17 iráckých civilistů na náměstí Nisour v Bagdádu (NY Times 2009). Právě tato událost bude naší vodící linkou skrz celou esej.

Války v Afghánistánu a Iráku představovaly a částečně stále ještě představují největší bitevní pole od přelomu tisíciletí. V těchto dvou válkách bylo nasazeno nejvíce soukromých kontraktorů v poslední době a většina z nich spadala pod vlajku Spojených států amerických. Spojené státy byly vůdčí zemí koalice a také zaměstnávaly nejvíce soukromých subjektů v těchto válkách. Využívání soukromých služeb americkou federální vládou v bojových operacích a konfliktních prostředích se postupně rozmohlo po druhé světové válce. Za tímto trendem stály především dva důvody: 1) proměna konfliktů a amerického vojenského zapojení v zahraničí a 2) snížená politická i veřejná podpora pro zapojení amerických vojáků v zahraničních operacích (Kelly 2014: 596). Po konci studené války a od války v Perském zálivu se proměnila podoba konfliktů. Proti americké armádě již nestál sovětský kolos, ale mnoho menších a méně organizovaných aktérů, proti nimž musela tradiční armáda přizpůsobit svou taktiku. Zejména po (v očích veřejnosti) nepovedené humanitární intervenci v Somálsku poklesla podpora vysílat americké vojáky na další zahraniční mise. Tyto dva faktory výrazně otevřely cestu soukromým bezpečnostním a vojenským kontraktorům do konfliktních zón zejména v bývalé Jugoslávii a později v Afghánistánu a Iráku.

Soukromí kontraktoři v mnoha směrech zastupují Americkou armádu. Činnost soukromých bezpečnostních a vojenských společností je značně široká a pokrývá celé spektrum činností. Jeden z největších odborníků na tuto problematiku dělí tyto společnosti do tří skupin podle toho, jak blízko samotnému boji operují, na: 1) Military Provider Firms, 2) Military

Consultant Firms a 3) Military Support Firms (Singer 2011: 93). Společnosti patřící pod nejdříve zmíněnou kategorii se tedy přímo zapojují do bojů, zajišťují průzkum nebo velení. Military Consultant Firms, jak již název napovídá, zajišťují konzultace, poradenství a výcvik. Kontraktoři patřící do poslední kategorie se starají o logistiku, dopravu, údržbu a podobné služby, které jsou nezbytné, avšak ne tak viditelné v rámci každého válečného konfliktu. Na první pohled se může zdát, že není obtížné odhadnout, u které z těchto kategorií je spáchání závažných trestných činů nejpravděpodobnější. Zaměstnanci společností jako Blackwater patřící do první kategorie se dopustili řady vážných zločinů včetně zabití civilistů, ale obvinění z dalších závažných zločinů jako byl obchod s lidmi postihlo také společnosti z kategorie Military Consultant Firms, jako byla další americká společnost DynCorp.

Byly největší zločiny soukromých kontraktorů potrestány?

Velice zjednodušeně řečeno, úkolem vojáka je zabít nebo zneškodnit protivníka. Ačkoliv je válka většinou posledním možným řešením sporu mezi protivníky, i válka má svá pravidla. Jejich reálné dodržování, obzvláště v dnešní době plné nestátních aktérů, by bylo tématem na samotnou esej. Pokud však vidíme problém již v této vymahatelnosti práva války (Haagská a Ženevská úmluva), pak budeme naprosto ztraceni na poli odpovědnosti a vymahatelnosti práva pro soukromé bezpečnostní a vojenské společnosti. Jejich zaměstnanci působí ve válečných konfliktech, ovládají zbraně a vykonávají nebezpečné povolání. Nejsou však v armádě, jsou to tedy civilisté? Jaké na ně platí právo? Vojenský soud zkoumá zločiny vojáků, kdo se zabývá zločiny zaměstnanců soukromých bezpečnostních a vojenských společností?

DynCorp na Balkáně: obchod s bílým masem

Jedním z největších mezinárodních skandálů na poli soukromých kontraktorů v devadesátých letech bylo zapojení soukromé americké společnosti DynCorp na Balkáně. Americké Ministerstvo zahraničí najalo tuto společnost, aby zajistila výcvik pro bosenskou policii. Zaměstnanci DynCorpu byli obviněni z obchodu s bílým masem, údajně prodávali také dívky, kterým ještě nebylo ani patnáct let. Jeden ze zaměstnanců dokonce sám sebe natočil, jak zneužívá jednu z obětí (Kelly 2014: 598).

Tento případ je možná vůbec nejvíce mediálně známým, neboť v roce 2010 byl na jeho motivy natočen film Whistleblower, který široké veřejnosti osvětlil problematiku postavení zaměstnanců soukromých vojenských a bezpečnostních společností před jakýmkoliv soud. Pro

úplnost, obvinění se netýkalo pouze zaměstnanců této společnosti, ale také dalších zaměstnanců OSN, kteří v oblasti působili. Případ začala vyšetřovat komise Americké armády pro kriminální vyšetřování (U.S. Army Criminal Investigation Command). Podle Human Rights Watch se však komise případu řádně nevěnovala a tím pádem nedošla k žádným výsledkům. Vyšetřování případu ukončila s odvoláním na to, že případ spadá pod vyšetřování místních policejních složek (Department of Defense 2003: 10). Americká armáda bezesporu věděla, v jakém stavu je v té době bosenská policie. Jelikož její výcvik zajišťovala společnost DynCorp, bylo nejspíš nejsnadnějším řešením předat tento případ právě bosenské policii, přičemž vyšetřovací komise i DynCorp jistě věděli, že nebude schopna se s ním jakkoliv vypořádat. Situace se ještě více zamotala prohlášením bosenské policie, že „není v její kompetenci zatýkat, zadržovat nebo stíhat SFOR kontraktory za zločiny, které spáchají v Bosně a Hercegovině“ (tamtéž: 11). Případ tedy skončil pouze výpovědí pro několik podezřelých zaměstnanců DynCorpu a jejich předčasným opuštěním Bosny. Žádné další orgány se tímto případem nezabývaly.

Blackwater v Iráku: zabití civilistů

Druhým ukázkovým případem je již výše zmíněný incident na Nisour Square v Bagdádu. Ozbrojená ochranka zaměstnaná společností Blackwater měla zajišťovat bezpečnost diplomatům v Bagdádu a při jednom z přesunů diplomatického konvoje došlo ke střelbě. Zaměstnanci společnosti Blackwater usmrtili celkem sedmnáct iráckých civilistů a dalších dvacet osob zůstalo raněných (NY Times 2009). Jiné zdroje (Brickell 2010) uvádí pouze čtrnáct mrtvých, což však nemění nic na závažnosti situace.

Tento případ, ačkoliv se stal již v roce 2007, se v minulých týdnech znovu dostal do povědomí nejen odborníků, ale také široké veřejnosti. V pondělí 13. dubna roku 2015, dlouhých 2764 dní po samotném incidentu, byli čtyři zaměstnanci společnosti Blackwater odsouzeni. Jeden z nich si ve vězení odpyká doživotí, další tři třicet let. Pátý člen, který byl dříve obviněn také však proti ostatním svědčil a vězení se vyhne úplně (NY Times 2015). Na tomto odsouzení není zářející pouze dlouhá doba, po které byli čtyři ochránci odsouzeni. Oproti případu z Balkánu, kdy na těžké zločiny zaměstnanců soukromých bezpečnostních a vojenských společností upozornil až film z kanadsko-německo-americké koprodukce, byl případ z Iráku značně medializován a rozsudek soudu se objevil ve většině amerických a několika zahraničních

médiích. Co stálo za těmito změnami a proč byli tito muži v roce 2009 soudem osvobozeni od obžaloby a šest let poté odsouzeni k tak dlouhým trestům?

Obžaloba je vinila z nepřiměřeného útoku proti neozbrojeným civilistům, obvinění však tvrdili, že čelili nečekanému útoku povstalců a že stříleli pouze v sebeobraně. Soudce Ricardo Urbina však zamítnul žalobu ještě před tím, než případ vůbec doputoval k soudnímu líčení (Brickell 2010). Hlavním kamenem úrazu byla v tomto případě nedokonalá legislativa, která by pokrývala zločiny soukromých bezpečnostních a vojenských společností, lépe řečeno jejich zaměstnanců.

Firmy prosperují dál

Jak tyto dva velké případy ovlivnily fungování těchto korporátních gigantů na poli privatizace bezpečnosti? Ovlivnily, ale obě prosperují dál. DynCorp se snaží zahladit skandály svých zaměstnanců, ale když se mu to podaří a dostane od vlády Spojených států další obrovskou zakázku, vynoří se další skandál (Isenberg 2010). Zdá se však, že na fungování společnosti a jejich zisky to nemá vliv, DynCorp je i v nynější době jednou z předních společností, které pracují pro americkou vládu. Mrtví civilisté však již způsobili značně větší rozruch ve společnosti Blackwater, která se v reakci na tento incident přejmenovala na Xe Services. Irácká vláda se opakovaně pokoušela vypovědět firmě licenci. V návaznosti na silný mediální tlak se nedlouho poté znovu přejmenovala na Academi a po roce 2010 již neplánovala žádat o licenci pro další zakázky v Iráku (BBC 2011).

Síla politického tlaku

Není jednoduché najít odpověď na otázku, co se změnilo od zamítnutí žaloby na zaměstnance společnosti Blackwater. Faktické změny v legislativě se neuskutečnily, i když se o to určití aktéři snažili. Případem se v tomto roce znovu zabýval civilní soud a nyní již vynesl rozsudek. Nejvýznamnějším faktorem, který ovlivnil vývoj tohoto případu a dost možná také nastolil nový trend v postihnutelnosti kontraktorů za jejich zločiny, je politický tlak vytvořený především prezidentem Barackem Obamou. Vztahy mezi Spojenými státy a iráckou vládou se nezhoršily kvůli tomuto incidentu, ale mnohem více kvůli tomu, že americká vláda a její soudní systém nedokázal muže zodpovědné za masakr na náměstí Nisour potrestat. V zájmu Baracka Obamy bylo uklidnit situaci a irácké vládě slíbil, že se „*zasadí o vyřešení tohoto případu*“ (ABC 2015).

Ať už byla motivace Baracka Obamy a jeho administrativy dovést tento případ ke zdárnému konci jakákoliv, byl to pravděpodobně největší faktor, který ovlivnil nedávný rozsudek. Obhájci odsouzených mužů se s největší pravděpodobností proti rozsudku odvolají. Další vývoj tohoto případu může směřovat kterýmkoliv směrem, ale je dost možné, že právě nastolil nový trend a stal se precedentem pro další soudní líčení proti soukromým bezpečnostním a vojenským společnostem. Lépe řečeno proti jejich zaměstnancům, protože ti byly za své činy osobně zodpovědní, společnost Blackwater pouze přišla o kontrakt (BBC 2011).

Vědecky řečeno, žádné další proměnné se mezi rozhodnutím soudce Urbiny z roku 2009 a posledním rozsudkem z dubna 2015 nezměnily.

Není ministerstvo jako ministerstvo

Soudce Urbina měl pro osvobození od obžaloby v roce 2009 dva hlavní důvody: 1) muži byli vyslyšáni ihned po incidentu, byli v šoku a nevěděli, že jejich výpovědi mohou být použity u soudu. Jinými slovy to znamená, že jim pravděpodobně nikdo nepřečetl „*Miranda rule*“, tedy že vše co řeknou může být použito proti nim. Druhým důvodem bylo, že 2) tyto konkrétní muži byli zaměstnaní společností Blackwater, která dostala tento kontrakt od Ministerstva zahraničních věcí Spojených států. Jenže federální jurisdikce zabývající se zločiny spáchanými v zahraničí ve válečných zónách může soudit pouze ty kontraktory, kteří jsou přímo zaměstnaní Armádou spojených států nebo Ministerstvem obrany, což nebyl tento případ. Většina kontraktorů spadá pod Ministerstvo obrany a na ně tedy legislativa pamatuje. Zde se dostáváme ke klíčovému hraní se slovíčky, které nakonec možná také ovlivnilo rozsudek. V zákoně o vojenské extraterritoriální jurisdikci (Military Extraterritorial Jurisdiction Act, MEJA) je uveden článek, který říká, že pod tuto jurisdikci spadají také zaměstnanci „*jakékoliv další agentury či ministerstva, kteří podporují mise Ministerstva obrany v zahraničí*“ (MEJA 2004). Právě tento článek měl pokrýt rozrůstající se soukromou sféru na poli bezpečnosti v Iráku a Afghánistánu.

Tímto si tedy odpovídáme naněkolik otázek položených na začátku eseje. Vojáci jsou souzeni vojenským soudem, tímto případem se nemusíme detailněji zabývat. Všichni zaměstnanci soukromých bezpečnostních a vojenských společností jsou civilní zaměstnanci a nemohou být souzeni vojenským soudem. Musí být tedy souzeni civilním soudem, což však ve skutečnosti není tak jednoduché. Nedlouho po přidání výše zmíněného článku do zákona se objevila oprávněná kritika, která napadala vágnost a neurčitost použitých slov a výrazů. Co je to

ve skutečnosti podpora mise Ministerstva obrany? S odstupem času jsme mohli vidět celou řadu soukromých bezpečnostních a vojenských společností, jejichž úkoly byly jiné, než podporovat Armádu Spojených států.

Jednoduché vysvětlení je tedy následující: tehdy soud prohlásil, že byla porušena základní práva obviněných mužů a že se jejich případ nevztahuje pod tuto jurisdikci a nemůže být tedy vyřešen. Před několika týdny však civilní soud stejné muže odsoudil, neboť jejich působení v Iráku započítal pod výše zmíněný klíčový článek zákona MEJA.

Právní propast

Dá se očekávat, že právě z toho stejného důvodu bude případ znovu napaden a právníci odsouzených mužů se odvolají. Vysvětlili jsme si, že MEJA pokrývá zodpovědnost pro kontraktory zaměstnané Ministerstvem obrany, jak však vyřešit porušení zákona, kterého se dopustí zaměstnanci kontraktorů ve službách jiných ministerstev?

Nabízí se dvě možnosti. První je, že případ z Nisour Square bude významným precedentem a bude sloužit jako vzor pro další podobné případy. S tím však vyvstává plno dalších otázek a nejasností. Právníci budou hledat jakékoliv malé skulinky v zákonech a odlišnosti od tohoto případu a soudci nemusejí vždy měřit stejným metrem, což byl nakonec také rozdíl mezi soudci v roce 2009 a 2015. Druhou možností, která je mnohem komplexnější a přímo se vybízí, je zakrytí této právní propasti novou legislativou. Vytvořit podobný právní rámec nebo jurisdikci jako je MEJA, s tím rozdílem, že bude platit pro civilní zaměstnance soukromých bezpečnostních a vojenských společností působících v zahraničí s mandátem všech ostatních amerických ministerstev kromě Ministerstva obrany. Samozřejmě nejsem první, koho to napadlo. Mezi největší podporovatele tohoto řešení jsou například demokratický senátor Patrick Leahy a kongresman David Price.

Je třeba dodat, že kontraktoři v Iráku a Afghánistánu měli zajištěnou imunitu před místním právem. Mezi základní zákony, které musí kontraktoři dodržovat patří rezoluce OSN, Ženevská úmluva a zákony vysílající země (Brickell 2010: 11). Pět let poté, co se měla výše zmíněným dodatkem v rámci zákona MEJA zacelit právní propast a měsíc po zproštění obžaloby zaměstnanců Blackwater, které ukázalo, že taková záplata nebude stačit, představil senátor Patrick Leahy návrh zákona nazvaného Civilian Extraterritorial Jurisdiction Act of 2010 (CEJA)

(tamtéž: 14). CEJA měla mít jednoduchý úkol: zastřešit všechny kontraktory pracující pro americkou vládu pod jednu jurisdikci. Leahy chtěl změnit klíčovou větu, že pod tuto jurisdikci spadají „*zaměstnanci jakékoliv další agentury či ministerstva, kteří podporují mise Ministerstva obrany v zahraničí*“ na „*všichni, kdo doprovázejí nebo podporují jakékoliv ministerstvo nebo agenturu Spojených států amerických, kromě Armády Spojených států amerických.*“ Dovolím si říct, že pokud by platil takto definovaný zákon, zaměstnanci společnosti Blackwater by neušli trestu hned v prvním soudním líčení.

Tímto jsme si odpověděli na otázku, co je potřeba udělat, aby se zacelila již několikrát zmiňovaná právní propast pro řešení kriminálních činů zaměstnanců soukromých bezpečnostních a vojenských společností. Řešení se zdá být jednoduché, a proto je nadmíru zarážející, že ani po pěti letech nevešel tento zákon v platnost. Dokonce to nebyl ani první návrh v rámci legislativního řešení a v době svého představení měl značnou šanci na úspěšné přijetí. Jeden z dřívějších návrhů podal dokonce v té době ještě senátor Barack Obama, jehož návrh se jmenoval *The Security Contractor Accountability Act of 2007*, ale nikdy se nedostal ani k procesu schválení. Tato informace nám potvrzuje, že nyní již prezident Spojených států Barack Obama má evidentní zájem na zvýšení odpovědnosti kontraktorů zapojených v konfliktních zónách a tímto také lépe chápeme jeho motivaci dotáhnout případ z náměstí Nisour do konce.

I přesto tyto snahy se CEJA nikam neposunula a v obou komorách kongresu má jen velmi malou podporu (Richards 2015). Domnívám se, že pro schválení tohoto zákona je nutné, aby v Senátu i Sněmovně reprezentantů byla většina zástupců z Demokratické strany. Nechci zabíhat do spekulací o sponzoringu a darech, které Republikáni dostávají od gigantů z řad kontraktorů, ale i toto může být jeden z důvodů, proč zákon nebyl doposud schválen.

Závěr

Cílem této eseje bylo osvětlit problematiku právní odpovědnosti zaměstnanců soukromých bezpečnostních a vojenských společností operujících v konfliktních zónách v zahraničí. Zaměřili jsme se na Spojené státy americké a jejich legislativu. Vláda Spojených států je největším zaměstnavatelem soukromých společností v bezpečnostním oboru a měla by jít příkladem také v oblasti trestní odpovědnosti zaměstnanců těchto společností. Situace je však stále velmi komplikovaná a legislativa nedostatečná. Na dvou případech, z Balkánu a Iráku, jsme si ukázali, že spravedlivé potrestání zločinů spáchaných zaměstnanci soukromých

bezpečnostních a vojenských společností je ovlivněno mnoha faktory jako je politický tlak, subjektivní výklad zákonů a další. Neexistuje jasný právní rámec zejména pro společnosti zaměstnané jiným ministerstvem, než Ministerstvem obrany. Řešením by mohlo být schválení zákona CEJA a jasné vymezení jurisdikce. V uplynulých pěti letech se však v americkém kongresu nenašla dostatečná podpora pro tento zákon a není obtížné si domyslet, že status quo vyhovuje určitým aktérům. Rozsudek soudu z dubna 2015, který poslal čtyři bývalé zaměstnance společnosti Blackwater na dlouhou dobu do vězení, však může být novým precedentem, který významně změní rozhodování soudů v této oblasti i bez příslušné legislativy.

Bibliografie

- ABC News. Blackwater guards sentenced to life, 30 years in jail in over wartime killing of Iraqi civilians. 2015 (cit 2015-01-05). (<http://www.abc.net.au/news/2015-04-14/blackwater-guard-get-lengthy-jail-terms-over-iraq-killings/6390580>)
- BBC. Former Blackwater firm renamed again. 2011 (cit 2015-01-05). (<http://www.bbc.com/news/world-us-canada-16149971>)
- Brickell, Missysye. „Filling the Criminal Liability Gap for Private Military Contractors Abroad: U.S. v. Slough and the Civilian Extraterritorial Jurisdiction Act of 2010.“ Legislation and Policy Brief 2, č. 2. článek 3. (cit 2015-01-05). (<http://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=lpb>)
- CRS, Congressional Research Service. 2011. Department of Defense Contractors in Afghanistan and Iraq: Background and Analysis. CRS Report for Congress. (cit 2015-30-04). (<http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R40764.pdf>)
- Department of Defense. 2003. Department of Defense, Office of the Inspector General. Assessment of DOD Efforts to Combat Trafficking in Persons, Phase II – Bosnia-Herzegovina and Kosovo. (cit 2015-01-05). (http://www.contractormisconduct.org/ass/contractors/59/cases/688/768/veritas-capital-dyncorp-in-bosnia_dod-ig-report.pdf)
- iCasualties. Operations Iraqi and Enduring Freedom, Coalition Military Fatalities by Year. 2015 (cit 2015-30-04). (<http://icasualties.org/>)
- Isenberg, David. It’s Déja Vu for DynCorp All Over Again, Huffington Post. 2010 (cit 2015-02-05). (http://www.huffingtonpost.com/david-isenberg/its-dj-vu-for-dyncorp-all_b_792394.html)
- Kelly, M Rachel. 2014. „Ensuring Contractor Accountability Overseas: A Civilian Extraterritorial Jurisdiction Act Would Be Preferable to Expansion of the False Claims Act.“ William & Mary Business Law Review 5, č. 2, str 590-619.
- Military Extraterritorial Jurisdiction Act, MEJA. 2000. (cit 2015-01-05). (<https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/3267>)

- Richards, David L. 2015. We Need the Civilian Extraterritorial Jurisdiction Act. (cit 2015-02-05). (<http://davidrichards.com/blog/39-we-need-the-civilian-extraterritorial-jurisdiction-act>)
- Singer, P.W. 2011. Corporate Warriors: The Rise of the Privatized Military Industry. Cornell University Press.
- The New York Times. Ex-Blackwater Guards Given Long Terms for Killing Iraqis. 2015 (cit 2015-02-05). (<http://www.nytimes.com/2015/04/14/us/ex-blackwater-guards-sentenced-to-prison-in-2007-killings-of-iraqi-civilians.html>)
- The New York Times. Judge Drops Charges From Blackwater Deaths in Iraq. 2009 (cit 2015-30-04). (http://www.nytimes.com/2010/01/01/us/01blackwater.html?_r=0)